

A Comitatus Önkormányzati múlt rovatának 25 éve

Negyedszázad nem csak egy ember, egy folyóirat életében is meghatározó időszak, amely önkéntelenül is számvetésre késztet. A Comitatus a politikai-társadalmi rendszerváltás kezdetén, az önkormányzati rendszer kiépülése idején indult, szerkesztőségünk tanúja volt a közigazgatási változásoknak, melyek hol kedvező, hol kedvezőtlen feltételeket szabtak munkánkknak.

A bevallottan megyepárti beállítottságú orgánum helyzete a közigazgatási rendszer átalakítása, a megyék súlyának és szerepének radikális csökkentése, a járáások újjászervezése következtében napjainkra instabillá vált, ami a folyóirat rendszertelen megjelenésében is megnyilvánult. Míg a kezdeti időszakban havonta megjelenő folyóiratról beszélhetünk (csak nyáron, július-augusztusban és év végén, november-decemberben jelent meg összevont szám¹), napjainkban a negyedévenként megjelentetés is gondot okoz. Nem a szellemi erő, a munkatársi gárda hiányzik, hanem a gazdasági bázis, amely kevés előfizető mellett is lehetővé tenné a folyamatos megjelenést.

Folyóiratunk kezdettől tudatosan az önkormányzati rendszer egészére figyelt, tekintett az európai fejleményekre, emellett figyelemmel kísérte és a maga sajátos eszközeivel alakította a civil szférát. A szerkesztőbizottság tagjainak többsége hosszú idő óta, a jelenlegi szűkebb szerkesztőség tagjainak többsége pedig az alapítás óta önkéntesen szolgálja az önkormányzatiság ügyét. A szerkesztőbizottság elnöke (*Zongor Gábor*), a főszerkesztő (*Agg Zoltán*), a rovatvezetők (Civil társa-

dalom: *Oláh Miklós*, Idegenforgalom: *Veiland László*, Kitekintés: *Szilágyi István*, Kistérségek: *Csöte András*, Önkormányzati múlt: *Hudi József*), továbbá a szerkesztőségi titkárnők (*Németh Sándorné*, *Erős Melitta*, *Himáné Tarsó Tünde*, *Hörömpöly Lászlóné* sz. Klein Mónika, *Kulics Beatrix*, *Baranyai Andrea*) stabil személyi háttérrel biztosították a folyóirat működéséhez. *Dr. Navracsecs Tibor* 1992–2003 között előbb politológiai rovatvezetőként, majd külső munkatársként segítette munkánkat. Együtt próbáltunk – mottóink szerint – az utunkba gördített kövekből egy kis ügyességgel lépcsőt építeni... Az építkezéshez sokáig nagy segítséget nyújtottak az egyes megyék, a folyóiratgazdának számító Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége (MÖOSZ), majd a Comitatus Társadalomkutató Egyesület, amely 2007-től máig kiadója a folyóiratnak.

Az elmúlt negyedszázadban az Önkormányzati múlt rovatban évente 6–8, legjobb esetben 10–11 írás jelent meg a történészek, levéltárosok, muzeológusok, főiskolai-egyetemi tanárok, közigazgatási szakemberek tollából.² A szerzők túlnyomórészt az új- és legújabb kori társadalomszerveződést, helyi és térségi önkormány-

zatokat, a közigazgatás változásait, azok társadalmi háttérét vizsgálták; ritkábban a középkor kutatói is jelentkeztek egy-egy írással. A klasszikus témák közé tartozott a falusi (paraszti, nemesi) önkormányzat, a városi önkormányzatok, a vármegyei igazgatás, az államigazgatás, a civil szerveződések története, melyekről számos tanulmány született. Elmondhatjuk, hogy a rovatunkban közölt forrásközlések és tanulmányok révén sokkal jobban ismerjük a 16–19. századi falusi, mezővárosi, szabad királyi városi önkormányzatokat, azok működését, társadalmi bázisát (a rendi és modern polgárságot), az önkormányzatok tisztikarát, a tisztviselői karrier-lehetőségek koronkénti változásait, mint korábban. A civil önszerveződési formák múltjának bemutatása a rendszerváltás utáni társadalmi nyilvánosság kialakulását is elősegítette.

A rovat munkatársai elsősorban a rovatvezető egyre bővülő szakmai, történeti kapcsolathálóójából kerültek ki, emellett számos szerző a főszerkesztő, a szerkesztők, illetve a szerkesztőbizottság elnökének-tagjainak jóvoltából került látókörünkbe. Idővel kialakult egy szűkebb külső munkatársi csoport, melynek tagjaira mindig lehetett számítani.

Úgy vélem, hogy az eddig megjelent repertóriumok és bibliográfiák, valamint a feltehetően megjelenő 25 éves összegző bibliográfia feleslegessé teszik, hogy statisztikai adatokkal, táblázatokkal érveljek a rovat hasznossága mellett. Azt azonban ki kell emelnem, hogy a hűség munkatársak és olvasók nélkül nem ünnepelhetnénk az első negyedszázadot. Köszönjük hűségüket! Szeretettel emléke-

zünk azokra az ismerősökre, kollégákra, barátokra is, akik sajnos már nem ünnepelhetnek velünk.

Az elmúlt 25 évben a rovat munkatársa volt *dr. Agg Zoltán* főszerkesztő, egyetemi oktató; *Alabán Péter* történész, *Benczik Gyula* szombathelyi történész-levéltáros, *Berta Györgyné* statisztikus-helytörténész, *dr. Bilkei Irén* történész, főlevéltáros, Zala Megyei Levéltár; *dr. Bodács Emil* (1955–2011) mosonmagyaróvári egyetemi docens, politológus; *dr. Bősze Sándor* (1957–2014) főlevéltáros, Somogy megyei levéltárigazgató; *dr. Cseh Tamás* jogász, veszprémi köztisztviselő; *Csekő Ernő* főlevéltáros (Tolna Megyei Levéltár, majd Soproni Levéltár); *Csepányi Attila* helytörténész, *dr. Csorba Csaba* történész, főiskolai tanár; *Csóti Csaba* történész, főlevéltáros, Somogy Megyei Levéltár; *Czetz Balázs* történész, főlevéltáros, Fejér Megyei Levéltár (2010-ben védte meg PhD-értekezését és szerzett tudományos fokozatot a Miskolci Egyetemen, jelenleg a levéltár-igazgatója); *Dér Dezső* egyetemi hallgató, *dr. Dominkovits Péter* főlevéltáros, soproni levéltár-igazgató; *dr. Egey Tibor* főlevéltáros, a Pest Megyei Levéltár igazgatója; *dr. Erdős Ferenc* történész, a Fejér Megyei Levéltár (ma már nyugdíjas) igazgatója; *dr. Farkas Gábor* (1931–2015) történész, a történettudományok doktora, a Fejér Megyei Levéltár ny. igazgatója; *dr. Földesi Ferenc* ny. alezredes, történész, Veszprém; *dr. Füzes Miklós* főlevéltáros, Baranya Megyei Levéltár; *Galcsik Zolt* levéltáros, Nógrád Megyei Levéltár; *Görög László* középiskolai tanár, Budapest; *Hajdú Imre* történész, Sárospatak; *dr. Hajdú Zoltán* földrajztudós, egyetemi docens;

dr. Halász Imre történész, zalaegerszegi főiskolai tanár; *Hangodi László* történész-múzeológus, Városi Könyvtár és Múzeum, Tapolca; *dr. Héjja Julianna Erika* történész, főlevéltáros, Békés Megyei Levéltár; *dr. Hermann István* történész, pápai könyvtárigazgató; *dr. Horváth Géza* történész, tatai könyvtáros; *dr. Horváth József* történész, a győri Kisfaludy Sándor Megyei Könyvtár igazgatója; *Izsák Éva* tudományos ösztöndíjas, földrajztudós (ma az ELTE TTK Regionális Tudományok Tanszékének egyetemi docense); *dr. Járóli József* történész, főlevéltáros, Békéscsaba.

Kabai Gergely egyetemi hallgató, Pécsi Tudományegyetem; *dr. Kajtár István* jogtörténész, egyetemi tanár; *Kálmán Zsolt* PhD-hallgató, r. alezredes (a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen 2009-ben doktorált Somogy vármegye rendvédelem-történetéből, a Magyar Királyi Csندőrség 1884–1914 közti somogyi történetéből); *dr. Kántor Klára* történész, főlevéltáros, Komárom-Esztergom Megyei Levéltár; *Kerese Tibor* PhD hallgató (a Pécsi Tudományegyetemen 2012-ben védte meg „Somogy megye településrendszerének fejlődése demográfiai és térszerkezeti aspektusból” c. doktori értekezését); *Kirsch Attila* gimnáziumi tanár, Győr–Pápa; *dr. Kiss József* történész, Budapest; *dr. Kiss Z. Géza* (1924–2008) történész, a történelemtudományok doktora, egykori professzorom, Pécs; *dr. Korognai László* egyetemi adjunktus, Mosonmagyaróvár; *dr. Kóta Péter* főiskolai tanár, Szombathely (jelenleg a MNL Vas Megyei Levéltára igazgató-helyettese); *Lengvári István* főlevéltáros, pécsi levéltár-igazgató, PTE Levéltára; *dr. Lenkefi Ferenc*

hadtörténész, Hadtörténeti Levéltár, Budapest; *dr. Lichtneckert András* főlevéltáros, Veszprém Megyei Levéltár; *Licskai Anikó* (ma: Hanusovszky-Licskai Anikó) magyar és történelem szakos középiskolai tanár, Kapuvár; *dr. Márfi Attila* történész, főlevéltáros, Baranya Megyei Levéltár; *Molnár Attila Mihály* aljegyző, helytörténész, Békés megye; *Molnár Jánosné* (1939–2014) tanár, helytörténész, Veszprém; *dr. Murádin János* Kristóf egyetemi adjunktus, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Természettudományi és Művészeti Karának Jogtudományi és Európai Tanulmányok Tanszéke, Kolozsvár.

Nagy Lajos Zoltán levéltáros, Országgyűlés Levéltára, Budapest; *dr. Németh József* ny. múzeumigazgató, irodalomtörténész, Zalaegerszeg; *dr. Németh Sándor* polgármester, Bük; *dr. Ódor Imre* (1959–2015) történész, levéltár-igazgató, Baranya Megyei Levéltár; *P. Miklós Tamás* könyvtár- és múzeumvezető, Zánka; *Oláh Miklós* szociológus, a Comitatus rovatvezetője, balatonfüzűi lakos; *dr. Praznovszky Mihály* irodalomtörténész, Nemesvámos; *Rozs András* főlevéltáros, Baranya Megyei Levéltár; *dr. Sallai János* kutatócsoport-vezető, Rendőrtiszti Főiskola, Budapest; *Samu Ramóna* főiskolai hallgató, Veszprémi Hittudományi Főiskola; *Sándor István* történész-levéltáros, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, Miskolc; *Schleicher Vera* etnográfus, Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém (ma a múzeum történeti-néprajzi osztályának vezetője, PhD hallgató).

Sebő József középiskolai tanár, irodalomtörténész, Veszprém; *dr. Solymosi László* történész, egyetemi tanár

(2010-től az MTA levelező tagja), Budapest–Debrecen; *dr. Szabó Ferenc* múzeum-igazgató (1982–1995), Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága, Békéscsaba; *dr. Szabó Pál Csaba* történész, egyetemi adjunktus, Szeged; *dr. Szecskó Károly* történész, főlevéltáros, Eger; *dr. Szekfü László* főiskolai tanár, Szeged; *dr. Szirácsik Éva* történész-levéltáros, Nógrád Megyei Levéltár (2008–2013 között megyei múzeumigazgató, majd a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főmuzeológusa); *Szmetana György* köztisztviselő, Belügyminisztérium; *T. Papp Zsófia* történész, főlevéltáros, Baranya Megyei Levéltár; *Takács Attila* egyetemi hallgató; *Tar Ferenc* történész-muzeológus, középiskolai tanár, Keszthely (ma Hévízen tanít); *dr. Tatai Zoltán* (1928–2010) közgazdász, ny. egyetemi docens; *Timár Lénárd Ádám* egyetemi hallgató, Pécsi Tudományegyetem; *Tóth Attila* történész, Szeged; *dr. Tóth Ágnes* történész, főlevéltáros, Bács-Kiskun Megyei Levéltár; *dr. Tóth László* történész-muzeológus, Győr; *dr. Turbuly Éva* történész, főlevéltáros (ma a Soproni Levéltár ny. igazgatója); *Vargha Elemér* statisztikus, Veszprém; *dr. Vass György* köztisztviselő, jogtörténész, Budapest; *Vinnai Győző* főiskolai adjunktus, Nyíregyháza.

Külön meg kell említenünk, hogy főiskolai, egyetemi és doktori iskolai hallgatók dolgozatait is közzétettük, mely által elősegítettük kutatói pályakezdésüket. A névsort tetszés szerint bővíthetnénk, ha azokat a történeti, igazgatástörténeti tanulmányokat is számba vennénk, amelyek a többi rovatban (pl. *Balaton, Civil társas-*

dalom, Kitekintés, Műhely, Tanulmányok) láttak napvilágot.³

A jelenlegi politikai, gazdasági-társadalmi változások az egységesülő Európa gyengítését és a globális hatalmak térnyerését szolgálják, így még időszerűbb a helyi és regionális közösségek, közösségi autonómiák védelme és erősítése.

Ezt a célt fogja rovatunk szolgálni a maga eszközeivel: a történeti előzmények feltárásával és bemutatásával a jövőben is.

HUDI JÓZSEF

Irodalom

Agg Zoltán: Megyevita a Comitatusban - az első évek, COMITATUS-ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXI.:(klsz.) pp. 16-30. (2011)

Agg Zoltán: A magyarságtudomány témái a Comitatusban. In. Garaczi Imre (szerk.): Érték és sors: Nemzetpolitika – kulturális örökség - identitás. 449 p. Konferencia helye, ideje: Veszprém, Magyarország, 2012.05.03 Veszprém: Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány, 2012.pp. 163-171. (Magyarságtudományi kutatások; 2. ISBN: 978-963-88222-7-7)

Hudi József: Az Önkormányzati múlt rovat húsz éve, COMITATUS-ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE XXI.:(7-8) pp. 33-35. (2011)

¹ Néhány évben pedig csak egy összevont szám, más években viszont különszám is megjelent, így évi 11 alkalommal is megörvendeztettük olvasóinkat. (A különszamos évek legutóbb: 2004, 2005, 2007, 2009 voltak és még 2011-ben is 11-szer jelent meg a folyóirat. Ez 2012-ben 6-ra, 2013-ban 4-re, 2014-ben és 2015-ban 2-re csökken. Idén a tervek szerint 3-szor jelenünk meg – a szerk.)

² A számok tartalomjegyzéke és részben tartalma elérhető a MATARKA és a Magyar Regionális Tudományi Társaság honlapján. Az 1991–2001 közti számok repertóriumát Halász Borbála összeállításában a Comitatus 2002. évi különszáma tartalmazza.

³ A főszerkesztő néhány nagyobb terjedelmű munkát a folyóirat elejére a Tanulmányok rovatba tett, másokat témája szerint a Balaton, illetve a Civil társadalom rovatokban jelentetett meg. Néhány jelenkor-történeti írás a Műhely rovatot gazdagította, hogy csak egy példát említsünk, ilyen volt: a Közigazgatási változások

Veszprém megyében című cikk Retz Bálintné statisztikus tollából. Ezen túl az Emlékezés című alkalmi rovatban jelent meg az azóta elhunyt Molnár Jánosné veszprémi helytörténész írása Dr. Fenyvessy Ferenc főispán halálának 100. évfordulójára (mindkét cikk 2003-ban) – a szerk. kiegészítése.